Lausunto Maa- ja metsätalousvaliokunnalle 3.3.2026

Valtioneuvoston selonteko - Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Heikki Lehtonen, tutkimusprofessori

heikki.lehtonen@luke.fi

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustaskenaarioiden tarkastelu

- Isot päästövähennykset ovat teknisesti mahdollisia, ja niihin päästään useita eri reittejä.
- Skenaariot antavat hyvän kuvan siitä, millaisia toimia ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii; toimivalikoima on ennalta tunnettu.
- Taustalla ovat energia-, teollisuus- ja infrastruktuuri-investoinnit sekä kiertotalous ja digitalisaatio.
- Kysymys: löytääkö päästöjä vähentävää investointia suunnitteleva taho suuntaviivat siihen, mihin kannattaa investoida? Menetelmien kehitysnäkyminä suunnitelma nostaa esiin:
    - Tekniset hiilinielut: mahdollisia 2035 jälkeen
    - Sähköistyminen: markkinaehtoinen eteneminen mahdollista
    - Ydinenergia: sekä ison että pienten laitosten rakentaminen mahdollista
    - Vety: tulevaisuudenkuva epävarma
    - Maatalouden toimet: monia teknisiä ratkaisuja listattu, mutta peltojen kokonaispinta-alan kehitys, jää rivien väliin.
    - Maankäyttösektorin ratkaisut: vain metsänhoito, jalostus ja metsäteollisuuden tuotantorakenne mainittu, ei maatalousmaita tai ojitettujen turvemaiden vettämisen päästövähennyspotentiaalia
- Skenaariot ottavat tulevaisuuden ilmasto-olot huomioon vain osittain.
- Metsien kasvuennusteiden muuttuminen muuttaa skenaarioita.

Maankäyttösektori on enemmän kuin puusto

- Suomessa maankäyttö vapauttaa maaperästä ilmakehään enemmän hiilidioksidia kuin energiateollisuus ja kotimaan liikenne kasvihuonekaasuja yhteensä
- Maankäytön päästöt ovat nousseet, fossiiliset laskeneet
- Turvemaat ovat ratkaisevassa asemassa
  - Miljoonia suohehtaareita on ojitettu valtion tuella, joten valtion tulee viitoittaa tie kestävään maankäyttöön
  - Ojitettujen turvemaiden päästövähennyspotentiaali on miljoonia tonneja, ja niistä on löydettävissä monihyötyisiä ratkaisuja
  - Ensisijaiset kohteet:
    - Epäonnistuneet metsäojitukset
    - Hylätyt ja alhaisen ruuantuotantokyvyn pellot
    - Turpeennostosta vapautuneiden alueiden jälkikäyttö

Luke

Vuoden 2024 kasvihuonekaasu-inventaarion ennakkoarvio **maan-käytön aiheuttamasta maaperän hiilivaraston muutoksesta** ja energiateollisuuden ja kotimaan liikenteen päästöistä (Mt CO_2-ekv)

Metsäojitetut suot	**9,7 Mt**
Kangasmetsät	-0,8 Mt
Kivennäismaapellot	1,1 Mt
Turvepellot	**6,9 Mt**
Kosteikot	1,8 Mt
Ruohikkoalueet	0,8 Mt
Rakennetut alueet	0,3 Mt
Maankäyttö yhteensä	19,8 Mt
Energiateollisuus	8,4 Mt
Kotimaan liikenne	9,6 Mt

Taulukko: Juha Mikola;
https://www.youtube.com/watch?v=Dlz87GMCBOo

© Luke

Toteutuuko ilmastolain ilmaisema tarkoitus pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa?

- ”Säännöksen 2 kohdan mukaan suunnitelmassa olisi esitettävä keskeiset toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot. Tällä selvitettäisiin eri sektoreilta vaadittua panosta, jotta kasvihuonekaasujen vähennystavoite ja poistumien kasvamista koskeva tavoite voidaan saavuttaa.”
- Suunnitelmassa on nyt esitetty melko laajasti ja kattavasti eri keinoja ja lähestymistapoja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen eri skenaarioissa vuoteen 2055, mikä on sinänsä tarpeellista, jotta nähdään eri keinojen ja toimien käypyys ja vaikutukset eri tulevaisuuksissa – tästä ei kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä tai näkemystä prioriteeteista
- Suunnitelma ei nosta esille eikä priorisoi esim. kustannusvaikuttavuuden ja toimien monihyötyisyyden mielessä nykytiedon valossa keskeisimpiä keinoja ja etenemistapoja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, eikä muodosta konkreettista suunnitelmaa niiden edistämiseksi yli vaalikausien ja vuosikymmenten
- Jos näin tehtäisiin, suunnitelmaa olisi helpompi päivittää uuden tiedon valossa, ja kun yhteiskunnalliset asetelmat muuttuvat

© Luke

Miten pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa voisi kehittää?

- Ilmastosuunnitelman etu on se, että se ulottuu yli hallituskausien. Siksi sen ohjaavaa vaikutusta tulisi vahvistaa.
- Tarkastelu voisi edetä yhteisvaikutusten arviointiin: millaisia vaikutuksia tietyillä toimiyhdistelmillä olisi esimerkiksi kustannuksiin, työllisyyteen, luonnon monimuotoisuuteen, vesistöihin, ravinnekiertoihin, huoltovarmuuteen ja aluetalouteen.
    - Suunnitelmassa olisi hyvä tilaisuus nostaa esiin toimia, joilla on laaja sidosryhmien hyväksyntä ja jotka ovat tukevat muita tavoitteita
- Näin voitaisiin priorisoida toimia esim. sillä perusteella, mitkä ovat toteuttamiskelpoisia lyhyellä aikajänteellä, millä on eniten sivuhyötyjä ja vähiten tavoitteiden välisiä ristiriitoja → selkeä lista ensisijaisista toimista.
- Tarvitaan suunnitelma siihen, miten voidaan edistää systeemisiä muutoksia energiankäytössä ja muussa kulutuksessa.
- Suunnitelma voisi esittää korjaavat toimenpiteet, jos päästöt eivät vähene oletetusti.
- Tahot, jotka pystyvät toteuttamaan päästövähennystoimia tulisi velvoittaa tekemään toimialakohtainen suunnitelma, joka neuvotellaan toteuttamiskelpoiselle ja yhteiskunnallisesti hyväksyttävälle tasolle.

© Luke

Kiitos!

luke.fi

© Luonnonvarakeskus
© Natural Resources Institute Finland
© Naturresursinstitutet